

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

«គួរតែស្តាប់សាក្សីរបស់ខ្ញុំ»

ត្រីស៊ីន អ៊ីវ៉េន

ថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១

ប្រែសម្រួលដោយ ខែន សុខស្រីនិត

អង្គសវនាការបឋមក្នុងអង្គជំនុំជម្រះក្តីលើសំណុំរឿង០០២ នៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមដែលលោក អេនឌ្រូ ខេលី បានចាត់ទុកថា ជា «អង្គសវនាការនីតិវិធីដ៏ក្រីក្រក្រម និងជោកជ័យបំផុតដែលលោកធ្វើ បានសម្រេច» បានចូលទីបញ្ចប់ទៅដោយស្ថានភាពតានតឹង និងដៃកងេញដោលដូចគ្នានឹងថ្ងៃដែលអង្គ សវនាការនេះចាប់ផ្តើមដែរ ។

ប្រធានបទសម្រាប់ការពិភាក្សាថ្ងៃនេះ គឺទាក់ទងនឹងបញ្ជីរាយនាមសាក្សីប្រមូលរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងដែលក្នុងនោះរួមមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញដែលនឹងត្រូវកោះហៅឲ្យ ធ្វើសក្តីកម្មសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះរបស់មេដឹកនាំជំនួសខ្មែរក្រហម រួម ជា, អៀង សារី, អៀង ធីរិទ្ធ និង ខៀវ សំផន ដែលនឹងចាប់ផ្តើមដំណើរការនាពេលមុខឆាប់ៗនេះ ។ ជនជាប់ចោទទាំងបួន មានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់សវនាការខណៈពេលដែលអង្គសវនាការចាប់ផ្តើម លើកលែងតែ អៀង សារី ដែលបានចាកចេញពីបន្ទប់មន្ទីរឃុំឃាំងវិញនៅចុងបញ្ចប់នៃអង្គសវនាការបឋមនេះ ។ នេះគឺជាលើក ដំបូងនៅក្នុងអង្គសវនាការបឋមនេះហើយ ដែល រួម ជា មានវត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់សវនាការក្នុងអំឡុង ដំណើរការនីតិវិធីនៅថ្ងៃព្រះហស្ស័ត្តនេះ ដោយគោរពតាមពាក្យសន្យារបស់គាត់ដែលថា គាត់នឹងចូល រួមអង្គសវនាការនៅពេលដែលអង្គហេតុមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងក្តីរបស់គាត់ ត្រូវបានយកមកពិភាក្សា ចំពោះមុខចៅក្រម ។

សាធារណជនក៏បន្តចូលរួមតាមដានអង្គសវនាការរហូតដល់ទីបញ្ចប់ដូចគ្នាដែរ ។ បើទោះបីជា អង្គសវនាការបានចាប់ផ្តើមឡើង ដោយនៅមានកៅអីទំនេរជាច្រើននៅក្នុងសាលសាធារណៈសម្រាប់ អ្នកតាមដានដំណើរការសវនាការក៏ដោយ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន សិស្សានុសិស្សជាច្រើននាក់បានមកចូលរួម តាមដានដំណើរការនីតិវិធីថ្ងៃនេះ ដោយចូលបំពេញកន្លែងដែលទំនេរទាំងអស់នោះ ។

សេចក្តីបង្គាប់របស់ចៅក្រមស្តីពីការបដិសេធចំពោះបញ្ជីរាយនាមសាក្សីដែលត្រូវបានស្នើសុំ

លោកប្រធានចៅក្រម និល ណុន បានចាប់ផ្តើមដំណើរការអង្គសវនាការក្រោយម៉ោង៧ បន្តិច ហើយបានសង្កត់ធ្ងន់លើសេចក្តីបង្គាប់របស់ចៅក្រមដែលបានលើកឡើងកាលពីថ្ងៃពុធ ទាក់ទងនឹង

ការពិភាក្សាពីបញ្ជីរាយនាមសាក្សី ។ ក្រោយពីលោក ប្រធានបានបញ្ជាក់ថាបញ្ជីរាយនាមសាក្សីនេះ គ្រាន់តែជាបញ្ជីបម្រុងតែប៉ុណ្ណោះ ហើយថាគ្មានសាក្សីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញណាម្នាក់ ត្រូវបានដើរសេចក្តីទទួលស្គាល់ លោកប្រធានបានស្នើសុំឲ្យភាគីទាំងអស់ ដាក់កម្រិតលើការបញ្ចេញ មតិរបស់ខ្លួនចំពោះសាក្សីដែលមានចុះនៅក្នុងបញ្ជីតាមតែអាចធ្វើបាន ។ លោកប្រធានក៏បានព្យាករណ៍ ទាំងអស់ថា បញ្ជីនេះមានចុះឈ្មោះរបស់សាក្សីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញសម្រាប់ដំណាក់ កាលទីមួយនៃអង្គជំនុំជម្រះនេះ ដែលនេះក៏ជាប្រធានបទមួយដែលចៅក្រមបានលើកឡើងកាលពីថ្ងៃច័ន្ទ រួចម្តងហើយ ។

បន្ទាប់មកទៀត លោកស្រីចៅក្រម ស៊ីលវៀ ខាតវ៉ាយថ៍ បានផ្តល់សេចក្តីបង្គាប់បន្ថែម សម្រាប់ការពិភាក្សានៅក្នុងថ្ងៃនេះ ។ ដំបូង លោកស្រីចៅក្រមបានមានប្រសាសន៍ថា អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងមិនទាន់បានចេញសេចក្តីសម្រេចចុងក្រោយថា អ្នកជំនាញដែលមានចុះនៅក្នុងបញ្ជីត្រូវ តែត្រូវចាត់ទុកជាសាក្សីឬយ៉ាងណានោះទេ ។ លោកស្រីចៅក្រមបានណែនាំភាគីទាំងអស់ថា ចៅក្រម បានដឹងយ៉ាងច្បាស់ពីអំណះអំណាងរបស់ភាគីនីមួយៗ មកលើប្រធានបទនេះតាមរយៈការដាក់សេចក្តី សន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់ភាគីទាំងអស់ដែលបានដាក់ជូនចៅក្រម ។ ដូច្នោះ ភាគីទាំងអស់មិន ត្រូវលើកឡើងនូវអំណះអំណាងដែលទាំងអស់នោះនៅក្នុងអង្គសវនាការថ្ងៃនេះទេ ។ ទីពីរ លោកស្រី ចៅក្រមក៏បានព្យាករណ៍ទាំងអស់ថា ភាគីនីមួយៗត្រូវតែហៅឈ្មោះសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង អ្នកជំនាញដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីតាមរហស្សនាមដែលតុលាការបានដាក់ឲ្យ ។

បន្ថែមលើនេះ លោកស្រីចៅក្រម ស៊ីលវៀ ខាតវ៉ាយថ៍ បានពន្យល់បកស្រាយថា អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងអាចនឹងបន្ត ពិនិត្យមើលបញ្ជីសាក្សីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញទាំងអស់សា ឡើងវិញនៅក្នុងអំឡុងដំណើរការនីតិវិធី ហើយអាចនឹងបន្ថែមសាក្សី ឬដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៀត ប្រសិនបើចៅក្រមសម្រេចធ្វើដូច្នោះ ។ ក្នុងគោលបំណងឲ្យអង្គជំនុំជម្រះក្តីដំណើរការលឿន លោកស្រី ចៅក្រមបានតុបត្រាថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នឹងកម្រិតចំនួនសាក្សីបន្ថែម ដែលអាចនឹងត្រូវ កោះហៅឲ្យចូលរួម ។ លោកស្រីបាននិយាយបន្តទៀតថា ប្រសិនបើភាគីណាមួយជឿជាក់ថា វាមាន សារសំខាន់ក្នុងការបន្ថែមបុគ្គលណាមួយចូលទៅក្នុងបញ្ជីរាយនាមសាក្សី មុនពេលអង្គជំនុំជម្រះក្តីចាប់ ផ្តើមនោះ សូមភាគីនោះមិនត្រូវប្រកាសសំណូមពររបស់ខ្លួននៅក្នុងអង្គសវនាការជាសាធារណៈទេ ។ ជាងនេះទៅទៀត ភាគីនីមួយៗត្រូវតែដាក់សេចក្តីស្នើសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជូនមកចៅក្រមនៅថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ ។ លោកស្រី បានបញ្ជាក់សេចក្តីបង្គាប់នេះសាជាថ្មីម្តងទៀតដល់មេធាវីដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថា ដោយសារតែការបន្ថែមចំនួនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលទើបតែអនុញ្ញាតដោយ

អង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នឹងទទួលបានឱកាសដាក់បញ្ចូលដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នេះចូលទៅក្នុងបញ្ជីរាយនាមសាក្សីនាពេលក្រោយ ហេតុដូច្នោះមេធាវីដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់មិនចាំបាច់លើកឡើងពីបញ្ហានេះ ប្តូរនៃមឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំង
នោះសម្រាប់ការពិភាក្សានៅក្នុងថ្ងៃនេះទេ ។

លោកប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានសន្និដ្ឋានបញ្ចប់នូវសេចក្តីថ្លែងការណ៍បឋមរបស់ចៅក្រម
ដោយណែនាំឱ្យភាគីទាំងអស់ថា ចៅក្រមនឹងមិនបន្តដំណើរការអង្គសវនាការបឋមនេះ នៅថ្ងៃសុក្រ
ទៀតទេ ពីព្រោះថា ការសួរដេញដោលដោយផ្ទាល់មាត់ត្រូវបានបញ្ចប់ជាស្ថាពរនៅថ្ងៃពុធជួចហើយ ។

មុននឹងចាប់ផ្តើមការពិភាក្សាពីបញ្ជីរាយនាមសាក្សី សហមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន គឺ
លោកបណ្ឌិត ស សុវ៉ាន បានស្នើសុំការអនុញ្ញាតឱ្យកូនក្តីរបស់លោក មានមតិខ្លីមួយចំពោះមុខ
ចៅក្រម ។ លោកប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានស្នើឱ្យ ខៀវ សំផន ជម្រាបអង្គសវនាការពី
ប្រធានបទដែល ខៀវ សំផន នឹង លើកយកមកនិយាយ ។ ខៀវ សំផន បានឆ្លើយតបវិញថា កាត់
សូមនិយាយពីបញ្ហាបញ្ជីរាយនាមសាក្សីដោយខ្លួនឯង ។ ភ្លាមៗនោះ ចៅក្រមបានបដិសេធប្រធានចោល
ការស្នើសុំនេះ ។

ដោយទំនងជាមិនយល់នឹងការឆ្លើយតបភ្លាមៗរបស់ចៅក្រម ខៀវ សំផន នៅឈរស្ងៀមអស់
មួយភ្លែតរហូតដល់លោក ស សុវ៉ាន បានណែនាំឱ្យ ខៀវ សំផន អង្គុយចុះ ។ បន្ទាប់មកទៀត
លោក ស សុវ៉ាន មានបំណងបកស្រាយបញ្ជាក់ពីគោល បំណងរបស់កូនក្តីខ្លួន ។ លោកបាននិយាយ
ថា ខៀវ សំផន មានបំណងនិយាយតែពីបញ្ជីរាយនាមសាក្សីតែប៉ុណ្ណោះ ដោយមិនលើកឡើងពី
ប្រធានបទអ្វីផ្សេងនោះទេ ។

លោកប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានឆ្លើយតបថា ចៅក្រម បានសម្រេចមិនអនុញ្ញាតឱ្យជន
ជាប់ចោទ ខៀវ សំផន និយាយនៅពេលនេះទេ ប៉ុន្តែ ខៀវ សំផន អាចមានមតិបាននៅពេលដែល
ដំណាក់កាលនៃអង្គសវនាការកំណត់ឱ្យជនជាប់ចោទមានមតិបានមកដល់ ។ លោកប្រធានបាននិយាយ
ថា “នេះគឺជាសិទ្ធិរបស់អ្នក និងកូនក្តីរបស់អ្នក” ។ ក្រោយពីបានរំពូកដល់ភាគីទាំងអស់ឱ្យប្រើប្រាស់
រហស្សនាមជនរងគ្រោះ នៅក្នុងអំឡុងពេលផ្តល់អំណះអំណាងមកលោកប្រធានចៅក្រមបានស្នើសុំឱ្យ
សហព្រះរាជអាជ្ញាចាប់ផ្តើមការពិភាក្សាលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ
បម្រុងនេះតែម្តង ។

ការអង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សីដែលត្រូវបានស្នើសុំ

លោកស្រីសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ជា លាង បាននិយាយថា ក្រោយពីបានពិនិត្យមើលបញ្ជី រាយនាមសាក្សីប្រុងនេះមកការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា សូមបដិសេធមិនទទួលយកសាក្សីតែ មួយគត់គឺ សាក្សី TCW៤៨២ ហើយស្នើសុំឲ្យលុបចោលសមាសធាតុសាក្សីរូបនេះចោល ។ បន្ទាប់ មកទៀត លោកស្រីសហព្រះរាជអាជ្ញាសូមបញ្ចប់ការអង្កេតរបស់ភាគីសហព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីអនុញ្ញាត ឲ្យមានការដកដៃកង្វែងដោយបន្តទៀត លើការបដិសេធប្រឆាំងចោលសាក្សីរូបនេះ ។

ក្រោយពីបានពិភាក្សាជាមួយនឹងចៅក្រមផ្សេងៗទៀត លោកប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានឆ្លើយតបថា ចៅក្រមបានកត់សម្គាល់ការស្នើសុំនេះ ហើយនឹងបញ្ជាក់ពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ ចៅក្រមជូនដល់សហព្រះរាជអាជ្ញាពេលខាងមុខ ពីព្រោះថាភាគីដទៃទៀតមានបំណងចង់បន្តដំណើរ ការនីតិវិធីនេះ ដោយលើកឡើងពីអំណះអំណាងរបស់ខ្លួននៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីជាសម្ងាត់វិញ ។

លោក វីល្លៀម ស្ទីត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានបន្តការអង្កេតរបស់ការិយាល័យសហ ព្រះរាជអាជ្ញាដោយរំពឹងដល់ចៅក្រមថា ព្រះរាជអាជ្ញាមានកាតព្វកិច្ចដាក់បន្ទុកនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះក្តី ព្រហ្មទណ្ឌ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ លោកសហព្រះរាជអាជ្ញា សូមជម្រាបដល់ចៅក្រមថា សហព្រះរាជ អាជ្ញាក្រោងនឹងដាក់ការស្នើសុំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដើម្បីបន្ថែមជនរងគ្រោះចំនួនដប់ប្រាំនាក់ទៀត តាមកាលបរិច្ឆេទកំណត់នៅថ្ងៃទី៥ ខែកក្កដា ។ លោកសហព្រះរាជអាជ្ញាក៏បាននិយាយថា សហព្រះ រាជអាជ្ញា បានធ្វើការកត់ចំណាំសេចក្តីប្រកាសរបស់ចៅក្រម ខណៈពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះក្តីដំណើរ ការទៅមុខសម្រាប់ភាគីនីមួយៗបន្ថែមចំនួនសាក្សីនៅក្នុងរឿងក្តីនេះ ។ លោកបានបន្តទៀតថា កាល ដែលភាគីព្រះរាជអាជ្ញាលើកឡើងពីសេចក្តីប្រកាសនេះពីព្រោះថាវាកើត មានជាញឹកញាប់នៅក្នុងអង្គ ជំនុំជម្រះក្តីមុនៗ និងអង្គសវនាការផ្សេងៗទៀត ដែលថាសាក្សីមួយចំនួនមិនអាចមកចូលរួមនៅក្នុង អង្គសវនាការបានស្របពេលដែលសាក្សីមួយចំនួនផ្សេងទៀត មានភាពស្ងាត់ស្ងៀមក្នុងការនិយាយ ឬ មានភាពភ្លេចភ្លាំង ដែលកត្តាទាំងអស់នេះជំរុញឲ្យមានការទាញយកសាក្សីផ្សេងទៀតមក ជំនួសសាក្សី ទាំងអស់នេះ ។

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា រៀបរាប់ពីភាពចម្រុះចម្រាសនៅក្នុងដំណើរការស៊ើប អង្កេត

ក្រោយពីការបញ្ចប់ការបញ្ចេញមតិយោបល់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចៅក្រមបានផ្ទេរវេទិកា ទៅឲ្យមេធាវីការពារក្តី ។ ដោយសារការបដិសេធជាបន្តបន្ទាប់ពីសំណាក់មេធាវីការពារក្តី ជាពិសេស ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា ទាក់ទិននឹងប្រធានបទនេះគាំទ្រដើមសប្តាហ៍មក ការពិភាក្សាពី បញ្ជីរាយនាមសាក្សីនេះ បានឈានទៅរកការដកដៃកង្វែងដោយនិងភាពមិនចុះសម្រុងគ្នារវាងភាគីសហ

ព្រះរាជអាជ្ញា មេធាវីការពារក្តីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ និងរវាងភាគី ទាំងអស់នេះជាមួយនឹងចៅក្រម ។

លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ សហមេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិរបស់ នួន ជា បានចាប់ផ្តើមពិភាក្សាពីការ អង្កេតរបស់ខ្លួនលើបញ្ជីរាយ នាមសាក្សីសម្រាប់កូនក្តី នួន ជា ដោយធ្វើការរិះគន់លើដំណើរការស៊ើប អង្កេតតាមផ្លូវច្បាប់របស់តុលាការខ្មែរក្រហម ក្នុងគោលបំណងបញ្ចប់ការអះអាងដែលដៃគូសហមេធាវី របស់គាត់បាន លើកឡើងនៅក្នុងអំឡុងអង្គសវនាការកាលពីថ្ងៃច័ន្ទកន្លងទៅនេះ ។ លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានជម្រាបចៅក្រមថា ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីត្រូវ បានតែងតាំងជាមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ក្រុមមេធាវី ការពារក្តីរបស់លោកបានដាក់ការស្នើសុំមួយដូចដល់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីឲ្យភាគីមេធាវីការពារក្តី មានវត្តមាននៅក្នុងការជួបសម្ភាសន៍ជាមួយនឹងសាក្សី ។ បើទោះបីជាវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់តុលាការខ្មែរ ក្រហមមិនតម្រូវឲ្យមេធាវីការពារក្តីមានវត្តមាននៅក្នុងការជួបសម្ភាសន៍សាក្សីក៏ដោយ ក៏លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ និងដៃគូសហមេធាវីរបស់លោកបានធ្វើការស្នើសុំនេះឡើងអាស្រ័យលើមូលហេតុពីរគឺ : ១) ដើម្បីអនុវត្តសិទ្ធិរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការពិនិត្យ ពិច័យសមាសធាតុរបស់សាក្សីទាំងអស់ដោយ យោងតាមច្បាប់កម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិ និង២) ដើម្បីចៀសវាងការសម្ភាសន៍ ឬពិនិត្យមើល សមាសធាតុរបស់សាក្សីម្តងទៀត ក្នុងគោលបំណងធានាឲ្យបាននូវអង្គជំនុំជម្រះក្តីមួយដែលមានល្បឿន ទៅមុខនិងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងសម្រេចលទ្ធផលបានល្អ ។ បន្ថែមពីលើនេះ លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានរៀបរាប់ថា ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបដិសេធច្រានចោលសំណើនេះដោយអះអាងថា ការជួបគ្នា រវាងមេធាវីការពារក្តីជាមួយនឹងសាក្សី បានផ្តល់ជាលទ្ធផលគ្រប់គ្រាន់ហើយសម្រាប់ការស្នើសុំនេះ ។ លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានបន្តទៀតថា ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានឆ្លើយតបបន្ថែមទៀតថា ការរារាំងមិន ឲ្យមេធាវីការពារក្តីជួបនិយាយជាមួយនឹងសាក្សី បានក្រើនរំពួកដល់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីថា វាក៏ជា សកម្មភាពខុសច្បាប់ក្នុងការដាក់សម្ភាសន៍លើសាក្សី ។

ក្រោយពីបានពិភាក្សាជាមួយ នួន ជា លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បាននិយាយថា សហមេធាវី ការពារ ក្តីបានធ្វើការស្នើសុំឲ្យធ្វើការ ស៊ើបអង្កេតមួយចំនួន ។ លោកបាននិយាយថា “ប្រសិនបើមិន អនុញ្ញាតឲ្យធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយផ្ទាល់ នោះយើងសូមស្នើសុំឲ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេតធ្វើការស៊ើប អង្កេតជំនួសយើង” វិញ ។ លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានរៀបរាប់ថា ការស្នើសុំឲ្យមានការស៊ើបអង្កេត ទាំងអស់នេះ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទិដ្ឋភាពជាក់លាក់បួនដែលមេធាវីការពារក្តីរបស់ក្រុមលោកបានជឿថា ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានធ្វើការអង្កេតឲ្យបានពេញលេញ និងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ។ ទិដ្ឋភាពទាំងបួន នោះគឺ :

១) គួរនាំប្រទេសវៀតណាមនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៣ដល់ឆ្នាំ១៩៧៥ មុននឹងក្រោយរបប កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងដល់ប៉ះពាល់នៃគ្លីនិកនេះដែលមានមកលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ មេដឹកនាំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

២) ដល់វិបាកនៃការបំផ្លិចបំផ្លាញដោយការទម្លាក់គ្រាប់បែករបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ថា តើការ ទម្លាក់គ្រាប់បែកនេះបានបង្កឱ្យមានកង្វះចំណីអាហារមានដល់ប៉ះពាល់អ្វីខ្លះ ដែលមានមក លើប្រជាជនកម្ពុជា និងថា តើរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យអាចនឹងធ្វើអ្វីបានខ្លះដើម្បី ដោះស្រាយដល់ប៉ះពាល់ទាំងអស់នេះ

៣) មេបញ្ជាការខ្មែរក្រហមដែលពោរពេញដោយល្បិចកល ជាពិសេសនៅភូមិភាគបូព៌ាដែល មេដឹកនាំនៅទីក្រុងភ្នំពេញមិនមានអំណាចមជ្ឈការ

៤) សច្ចភាពនៃសក្តិកម្មរបស់ជនជាប់ចោទ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ខុច នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ទាក់ទងនឹងគ្លីនិករបស់ នួន ជា នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១របស់ខ្មែរក្រហម ។

លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានអះអាងថា នួន ជា និងក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានធ្វើការស្នើសុំឱ្យមាន ការស៊ើបអង្កេតទាំងអស់នេះឡើងដោយសន្សឹមថា បញ្ហាទាំងអស់នេះនឹងមិនចាំបាច់លើកមកពិភាក្សា នៅក្នុងអំឡុងអង្គជំនុំជម្រះក្តីនោះទេ ។ លោកបាននិយាយថា កូនក្តីរបស់លោកមានវ័យកាន់តែចាស់ ជរា ហើយក៏គ្មានបំណងអូសបន្លាយអង្គជំនុំជម្រះក្តីនេះដែរ ។ បន្ថែមលើនេះ លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានបញ្ជាក់ថា នួន ជា ចង់ឱ្យតុលាការលាតត្រដាងពីការពិត“ការពិតជាប្រវត្តិសាស្ត្រ” ដែលមិនត្រឹម តែអាចអានបាននៅក្នុងសៀវភៅនៅតាមបណ្តាប្រទេសសហរដ្ឋអាមេរិក ឬវៀតណាមតែប៉ុណ្ណោះទេ តែការពិតដែលមនុស្សគ្រប់ៗគ្នាអាចដឹងឮបាន ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត លោកបានអះអាងថា នួន ជា ចង់ បាន“អង្គជំនុំជម្រះក្តីមួយដែលត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ដែលមិនមែនជាអង្គជំនុំជម្រះក្តីក្លែងក្លាយ” ដូច ដែលកើតមានកាលពីឆ្នាំ១៩៧៥នោះទេ ។

យ៉ាងណាមិញ លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានអះអាងថា ការឆ្លើយតបរបស់សហចៅក្រមស៊ើប អង្កេតចំពោះសំណើទាំងអស់នេះមិនមានភាពអនុគ្រោះទាល់តែសោះ ។ ដូចដែលបានដឹងសក្តិកម្មរបស់ ខុច មិនត្រូវបានគ្រួសារពិតៗមេដឹកនាំនៅភូមិភាគបូព៌ាមិនត្រូវបានសម្ភាសន៍ ហើយបញ្ហារបស់ប្រទេស វៀតណាម ក៏មិនត្រូវបានដោះស្រាយ ។ បន្ទាប់មកទៀត លោកក៏បានបន្ត“ពន្យល់បកស្រាយទៅកាន់ សាធារណជន” ពីមូលហេតុដែលលោកបានលើកឡើងពីបញ្ហាស៊ើបអង្កេតនៅខណៈពេលនេះ ដោយផ្តល់ ជាឧទាហរណ៍ពីសាក្សីដោះបន្ទុកម្នាក់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ដែលមិនត្រូវបានបញ្ជូលនៅក្នុងបញ្ជី រាយនាមសាក្សីប្រមូលនេះ ។ មុននឹងពន្យល់បកស្រាយពីសារៈសំខាន់នៃសាក្សីរូបនេះ លោក រ៉ិចទ័រ

កូបេ បានរិះគន់លក្ខន្តិកៈរបស់ចៅក្រមដែលលោកនិយាយជួសសាក្សីដោយប្រើហស្សនាម ដោយ អះអាងថា ដំណើរការនីតិវិធីនេះគឺជាដំណើរការនីតិវិធីជាសាធារណៈ ដូច្នេះសាធារណជនមានសិទ្ធិដឹង ថា សមាសធាតុពិតរបស់សាក្សីដែលនឹងត្រូវឡើងធ្វើសក្ខីកម្ម ។ ប៉ុន្តែ លោកក៏គោរពធ្វើតាមចៅក្រម ដោយឲ្យឈ្មោះសាក្សីនោះជា “លោក យ” ។ បន្ទាប់មកទៀត លោក រ៉ិចទ័រ កូបេ បានបន្តផ្តល់ជា ព័ត៌មានទូទៅរបស់សាក្សី“យ” និងគួរឲ្យរស់សាក្សីនេះនៅក្នុងអំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដែល ព័ត៌មានទាំងអស់នេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា សាក្សីនោះគឺ ជាលោក ប៊ែន សុវណ្ណ នាយករដ្ឋមន្ត្រីទីមួយ នៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ក្រោយពីការរដ្ឋប្រហារលើលោក ប៊ែន សុវណ្ណ ក្រហម ។

ភ្លាមៗនោះ លោកសហព្រះរាជអាជ្ញាវេជ្ជ វីល្យែម ស្ទីត បានក្រោមឈរធ្វើការបដិសេធ ។ លោកបាននិយាយថា ស្របពេលដែលលោកដឹងថា លោក រ៉ិចទ័រ កូបេ មានបំណងធ្វើឲ្យអង្គសវនា ការនេះមានលក្ខណៈជាសាធារណៈដោយសារតែការព្រួយបារម្ភពីសុវត្ថិភាពរបស់សាក្សី ចៅក្រមបាន បង្គាប់ឲ្យភាគីទាំងអស់ប្រើប្រាស់តែហស្សនាមសម្រាប់អង្គសវនាការនាថ្ងៃនេះ ។ លោក វីល្យែម ស្ទីត បានជំទាស់ថា នេះគឺជាទង្វើមិនសមរម្យទេដែលមេធាវីការពារក្តីបានហៅសាក្សីថា “លោក យ” ហើយបែរជាផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតពីសមាសធាតុរបស់សាក្សីនោះ ដែលអាចធ្វើឲ្យសាធារណជនកត់ សម្គាល់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សីនោះបានយ៉ាងឆ្ងាយទៅវិញ ។ លោកសូមស្នើសុំឲ្យចៅក្រមព្រឹក មេធាវីទាំងអស់មិនត្រូវកូសសម្គាល់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សីដាច់ខាតនៅក្នុងថ្ងៃនេះ ។

លោកប្រធានចៅក្រម និល ណុន បានឆ្លើយតបដោយរំពុកដល់លោក រ៉ិចទ័រ កូបេ ថា បញ្ជី រាយនាមសាក្សីនេះ គឺត្រាន់តែជាបញ្ជីបម្រុងតែប៉ុណ្ណោះ ហេតុដូច្នេះប្រសិនបើលោក រ៉ិចទ័រ កូបេ ត្រូវការសាក្សីផ្សេងទៀតជាចាំបាច់នោះ សូមលោកដាក់ការស្នើសុំនេះជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។ លោក ប្រធានចៅក្រមបានយល់ស្របតាមការអង្កេតរបស់លោក វីល្យែម ស្ទីត ដោយនិយាយថា ការធ្វើ ការអង្កេតដែលឈានទៅដល់ការកូសសម្គាល់សមាសធាតុរបស់សាក្សី បានរំលោភបំពានវិធានការការ ពារសាក្សីដែលកំណត់ដោយចៅក្រម មានចែងនៅក្រោមបទដ្ឋានច្បាប់អន្តរជាតិ ។ លោកប្រធាន ចៅក្រមបានបង្គាប់ឲ្យលោក រ៉ិចទ័រ កូបេ ឈប់ផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតរបស់សាក្សី “យ” ហើយបន្តការ មានមតិរបស់លោកទៅលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សីទៀត ។

លោក រ៉ិចទ័រ កូបេ បានចាប់ផ្តើមបញ្ចេញមតិរបស់លោកសាជាថ្មីម្តងទៀតដោយនិយាយថា លោកនឹងមិននិយាយអ្វីទាំងអស់ទាក់ទងនឹងសាក្សី “យ” ទៀតឡើយ ។ ជាការឆ្លើយតបនឹងការស្នើសុំ របស់ នួន ជា លោកបានរៀបរាប់ថា ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានបដិសេធមិនសម្ភាសន៍សមាសធាតុ

សាក្សីដែលលោកបានប្រគល់ជូនទៅក្រុមស៊ើបអង្កេតនោះទេ ហើយបែរជានិយាយថា ការសម្ភាសន៍ សាក្សីទាំងអស់នោះមិនមានសារសំខាន់អ្វីទេ ។ លោកបានបន្តនិយាយថា នួន ជា ភ្នាក់ងារយ៉ាងខ្លាំង ចំពោះការឆ្លើយតបរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ហើយជឿថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយកចិត្ត ទុកដាក់តែលើភស្តុតាងដាក់បន្ត ជាជំនុំភស្តុតាងដោះបន្ទុករបស់ភាគីមេធាវីការពារក្តី ។

បន្ទាប់មកទៀត លោក រិចទ័រ កូប៉េ បានចាប់ផ្តើមរៀបរាប់ពីព័ត៌មានទាក់ទងនឹងមន្ត្រីប៉ូលីស ជនជាតិអូស្ត្រាលីម្នាក់ដែលនេះគឺជារហស្សនាមដែលលោក រិចទ័រ កូប៉េ បានដាក់ឱ្យសាក្សីរូបនោះ ដែលជាជនមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងដំណើរការស៊ើបអង្កេត ។ ជាថ្មីម្តងទៀត លោកសហព្រះរាជអាជ្ញា រងបានបង្ហាត់លោកមេធាវីការពារក្តីដោយជំទាស់ថា បញ្ហាសមភាពនៃដំណើរការស៊ើបអង្កេតមិនមែន ជាបញ្ហាដែលត្រូវលើកឡើងមកពិភាក្សាសម្រាប់ដំណើរការអង្គសវនាការថ្ងៃនេះទេ ។ ក្រោយពីបាន អះអាងចំពោះមុខមេធាវីការពារក្តីថា ភាគីព្រះរាជអាជ្ញាក៏មានបំណងចង់ឱ្យបញ្ហាទាំងអស់នេះត្រូវបាន ពិភាក្សាជាសាធារណៈមក លោកបាននិយាយបន្តទៀតថា ក្នុងសមាសធាតុជាអ្នកគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានសិទ្ធិក្នុងការកំណត់កាលបរិច្ឆេទ សម្រាប់ប្រធានបទដែលត្រូវលើកមក ពិភាក្សា ។ លោក វីល្យែម ស្ទីត បានឆ្លើយតបក្រុមដោយនិយាយថា “អ្នកនឹងបាត់បង់នូវ អំណាចគ្រប់គ្រងអង្គជំនុំជម្រះក្តីនេះ ប្រសិនបើភាគីទាំងអស់ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យមានមតិដែលមិនគោរព ទៅតាមគោលការណ៍នៃរបៀបវារៈដែលចៅក្រមបានកំណត់ឱ្យនោះ” ។

ក្រោយពីបានពិភាក្សាជាមួយនឹងចៅក្រមផ្សេងៗទៀត លោកប្រធានចៅក្រម និល ណុន បានប្រកាសសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម ដោយបញ្ឈប់ការបញ្ចេញមតិរបស់លោក រិចទ័រ កូប៉េ ដោយសារការមិនគោរពតាមសេចក្តីបង្គាប់របស់ចៅក្រម ក្នុងការដាក់កម្រិតលើការបញ្ចេញមតិរបស់ ខ្លួនដែលមានទៅលើបញ្ហាបញ្ជីរាយនាមសាក្សី និងក្នុងការមិនត្រូវសម្ភាសអង្គសញ្ញាណរបស់សាក្សីបាន បង្អាក់រំខានដល់ដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ ។ លោក រិចទ័រ កូប៉េ បានសួរថា តើសេចក្តីសម្រេច របស់ចៅក្រមនេះមានន័យថា ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា មិនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យមានមតិលើ បញ្ជីរាយនាមសាក្សីនេះបន្តទៀតឬយ៉ាងណា ហើយលោកបានបញ្ជាក់ទៀតថា កូនក្តីរបស់លោកបាន រង់ចាំអស់រយៈពេលបួនថ្ងៃហើយដើម្បីធ្វើបទបង្ហាញលើបញ្ហានេះ ។

ទំនងជាមានអារម្មណ៍ថាវិវាទ លោកប្រធាន និល ណុន បានបង្ហាត់លោក រិចទ័រ កូប៉េ ហើយបានជម្រាបលោក រិចទ័រ កូប៉េ ថា លោកប្រធានបានបង្អាប់ឱ្យ នួន ជា ដាក់ការស្នើសុំបញ្ចូល សាក្សីថ្មីទាំងនោះជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជូនមកចៅក្រម ។ បន្ទាប់មកទៀត លោកប្រធានចៅក្រមបាន និយាយថា ប្រសិនបើលោក រិចទ័រ កូប៉េ មិនធ្វើការអង្កេតអ្វីតទៅទៀតនោះ ចៅក្រមនឹងផ្ទេរវេទិកា

នេះទៅឲ្យភាគីផ្សេងទៀត ។ លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានអង្គុយចុះដោយគ្មានការឆ្លើយតបអ្វីទាំងអស់ ។ លើក្រុងដូច្នោះ លោកប្រធានចៅក្រមបានកោះហៅក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី ឲ្យឡើងធ្វើ បទបង្ហាញរបស់ខ្លួន ។

ការអង្កេតរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី លើបញ្ជីរាយនាមសាក្សីដែលត្រូវ បានស្នើសុំ

លោក ម៉ៃខល កាណាវ៉ាស សហមេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិរបស់ អៀង សារី បានលើក ឡើងការជំទាស់មិនទទួលស្គាល់សាក្សី TCE៤៤ ដោយនិយាយថា មូលហេតុសម្រាប់ការបដិសេធនេះ ត្រូវបានប្រកល់ដូចនៅក្រុមជាលាយលក្ខណ៍អក្សររួចរាល់ហើយ ។ លោកក៏បានស្នើសុំឲ្យចៅក្រមផ្តល់ ប្រធានបទបន្ថែមទៀតសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះក្តីឆាប់ៗតាមតែអាចធ្វើបាន ដើម្បីជួយដល់ភាគីទាំងអស់ អាចពិនិត្យមើលបញ្ជីរាយនាមសាក្សី នេះឲ្យកាន់តែល្អិតល្អន់ជាងនេះ ។ លោក ម៉ៃខល កាណាវ៉ាស ក៏បានសំណូមពរឲ្យសហព្រះរាជអាជ្ញា យ៉ាងហោចណាស់ផ្តល់នូវ “បញ្ជីស្តីពីអត្តចរិតត្រឹមត្រូវ” របស់ សាក្សីចំនួនដប់ប្រាំនាក់នោះ ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានក្រោងដាក់បន្ថែមនោះ ។

បន្ទាប់មកទៀតលោក ម៉ៃខល កាណាវ៉ាស បានបញ្ចេញមតិទាក់ទងនឹងសេចក្តីអះអាងរបស់ លោក វីល្យែម ស្ទីត និងលោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ ស្តីពីការដំណើរការអង្គសវនាការសម្រាប់សាក្សីជា សាធារណៈដោយសង្កត់ធ្ងន់ថា វាអាចក្លាយជា “កំហុសឆ្គងមួយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ប្រសិនបើបញ្ជីរាយនាមសាក្សី ត្រូវបានលាតត្រដាងមុនពេលដែលសាក្សីអាចមានវត្តមាននៅក្នុងអង្គសវនាការ” ។ លោកបានជំរុញឲ្យ ភាគីទាំងពីរមានការប្រុងប្រយ័ត្ន ដោយអះអាងថា សាធារណជនអាចនឹងមិនទទួលបានប្រយោជន៍អ្វី ទាំងអស់ពីការដឹងពីសមាសធាតុសាក្សីទុកជាមុនបែបនេះ ហើយការដឹងពីសមាសធាតុសាក្សីនេះទៀត អាចនឹងបង្កជាគ្រោះថ្នាក់ដល់សាក្សី និងបង្កជាបញ្ហាសម្រាប់តុលាការទាំងមូលទៀតផង ។

ទាក់ទងនឹងការបដិសេធរបស់ចៅក្រមក្នុងការមិនអនុញ្ញាតឲ្យ ខៀវ សំផន និយាយ លោក ម៉ៃខល កាណាវ៉ាស បានជំរុញចៅក្រមធ្វើការពិចារណាលើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនម្តងទៀត ។ លោក បានលើកឡើងពីខ្លឹមសារនៃមាត្រា ១៤ (ក) របស់កកិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោ បាយ ដែលស្តីពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការការពារខ្លួនឯង និងភាគីដទៃ ។

ភ្លាមៗលោកប្រធានចៅក្រម និល ណុន បានពន្យល់បកស្រាយថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនបាននិយាយថា ជនជាប់ចោទ ខៀវ សំផន មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យនិយាយឡើយ ប៉ុន្តែដោយ គោរពទៅតាមគោលការណ៍លំដាប់លំដោយនៃដំណើរការនីតិវិធី ខៀវ សំផន ត្រូវរង់ចាំដល់វេនដែល ជនជាប់ចោទអាចត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យនិយាយតែប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ មិនមានមតិយោបល់លើបញ្ជីរាយនាមសាក្សីដែល ត្រូវបានស្នើសុំនោះទេ

ដោយសារតែលោកស្រី ងាយអាណា អេលីស សហមេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ ធ្លាប់បានស្នើសុំឲ្យចៅក្រមរៀបចំកាលបរិច្ឆេទនៃអង្គសវនាការសាជាថ្មីម្តងទៀត ដើម្បីធានាថា លោកស្រីអាចមានវត្តមានចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការពិភាក្សាពីបញ្ជីរាយនាមសាក្សីនោះ វាដូចជាកូនឲ្យ ភ្នាក់ងារ ដែលថាដៃកូសហមេធាវីរបស់លោកស្រី គឺលោក ដាត់ ពេស៊ាវ បាននិយាយថា ក្រុម មេធាវីរបស់លោក មិនមានមតិយោបល់អ្វីលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សីប្រមូលនេះទេ ដោយលោកបាន អង្គុយចុះភ្លាមក្រោយពេលនិយាយចប់។ យ៉ាងណាមិញ ចៅក្រមបានបន្តដំណើរការនីតិវិធីភ្លាមៗ ដោយកោះហៅក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ ខៀវ សំផន ដោយអនុញ្ញាតឲ្យជនជាប់ចោទ ខៀវ សំផន ឡើងមានមតិយោបល់លើបញ្ជីរាយនាមសាក្សីនេះដោយខ្លួនឯង។

ខៀវ សំផន និយាយ

ខៀវ សំផន បានចាប់ផ្តើមបញ្ចេញមតិដោយធ្វើការកោរពដល់ចៅក្រម មេធាវីទាំងអស់ និងសាធារណជន និងសូម“កោរពថ្វាយបង្គំ”ព្រះសង្ឃដែលគង់នៅក្នុងសាលសាធារណៈ ដែលគាត់បាន ឆាកមើលជាញឹកញាប់ខណៈពេលដែល ខៀវ សំផន កំពុងនិយាយ។ ក្រោយពីបានអះអាងថា អង្គ សវនាការនេះមានសារសំខាន់បំផុតសម្រាប់ខ្លួនឯង និងប្រជាជនខ្មែរទាំងអស់ ខៀវ សំផន បាន និយាយថា គាត់បានរង់ចាំឱកាសនេះជាយូរណាស់មកហើយ។ ខៀវ សំផន បានបន្តដោយនិយាយ ថា “ខ្ញុំពិតជាមានសំណាងណាស់ដែលមានសុខភាពល្អនៅខណៈពេលនេះ។ ឲ្យតែខ្ញុំមានសុខភាពល្អដូច ថ្ងៃនេះរហូតទៅ ខ្ញុំនឹងសហការឲ្យអស់ពីសមត្ថភាព និងអស់ពីចិត្តពីថ្ងៃដើម្បីជួយសម្រួលដល់កិច្ចការ របស់តុលាការ... និងព្យាយាមបញ្ជាក់ពីការពិតឲ្យបានច្រើនតាមតែអាចធ្វើបាន”។

ឆាកមកនិយាយពីបញ្ជីរាយនាមសាក្សីវិញ ខៀវ សំផន បាននិយាយថាគាត់ចង់ឲ្យសាធារណ ជនដឹងថា សាក្សីមួយភាគីធំដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីរាយនាមសាក្សីប្រមូលនេះ គឺជាសាក្សីរបស់ព្រះរាជ អាជ្ញា។ គាត់បានអះអាងថា សូម្បីតែសាក្សីខ្លះដែលដើមឡើយត្រូវបានស្នើសុំដោយក្រុមមេធាវីការ ពារក្តីរបស់លោកក៏ត្រូវបានក្លាយជាសាក្សីដាក់បន្ទុករបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ជាជាងសាក្សីដោះបន្ទុកដែរ។ ក្រោយពីបាននិយាយថា សាក្សីសំខាន់របស់គាត់អាចជួយឲ្យ “ភាពស្អាតស្អំរបស់គាត់ត្រូវបានលាត ត្រដាង”មក ខៀវ សំផន បានស្នើសុំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ធ្វើការពិចារណាសាក្សីរបស់គាត់ម្តង ទៀត។ ខៀវ សំផន បានប្រកាសថា “ចៅក្រមត្រូវតែស្តាប់សាក្សីរបស់ខ្ញុំ ហើយខ្ញុំមិនមែនប្រើ ពាក្យថា “ក្លរ”ទេ តែខ្ញុំបានប្រើពាក្យថា “ត្រូវតែ”។ ខៀវ សំផន បាននិយាយថា គាត់សូមធ្វើការ

ស្នើសុំដាក់សាក្សីបន្ថែមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនាពេលខាងមុខនេះ ។ យើងសង្កេតឃើញថា មិនមាន ប្រតិកម្មប្រឆាំងអ្វីកើតមានឡើងចំពោះការបញ្ចេញមតិរបស់ ខៀវ សំផន ឡើយ ។

ការអង្កេតរបស់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទៅលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សី ដែលត្រូវបាន ស្នើសុំ

បន្ទាប់មកទៀត ចៅក្រមបានផ្ទេរវេទិកាទៅឲ្យមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ លោក ពេជ អង្គ ប្រធានសហមេធាវី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានចាប់ផ្តើមបញ្ចេញមតិយោបល់ដោយគោរពដល់ ព្រះសង្ឃនៅសាលាសាធារណៈ ដែលមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទើបតែសម្គាល់ឃើញជាលើកដំបូង បើទោះបីជាព្រះសង្ឃដែលរឹតនៅក្នុងស្បង់ជីពរពណ៌ទឹកក្រូច មានវត្តមាននៅជួរខាងមុខនៅក្នុងសាលា សាធារណៈដិតមួយសប្តាហ៍ក៏ដោយ ។ លោកប្រធានមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏បានផ្ទេរភារកិច្ចទៅ ឲ្យដៃគូសហមេធាវីរបស់លោកគឺលោកស្រី អេលីហ្សាបេត ស៊ីម៉ូនណូហូត ។ លោកស្រីបានមានមតិ លើសាក្សីម្នាក់គឺសាក្សី TCW៦០៨ ដោយនិយាយថា ឋានៈរបស់សាក្សីរូបនេះត្រូវតែផ្លាស់មកជា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដើម្បីគោរពទៅតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ។

បន្ទាប់មកទៀត លោកស្រីមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ម៉ាទីន ហ្សាកាំង បានធ្វើការអង្កេត លើសាក្សីពីររូបគឺសាក្សី TC៣៤៨ ដែលឋានៈរបស់សាក្សីនេះត្រូវតែក្លាយជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងសាក្សី TC៥៣១ ដែលឋានៈជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរបស់សាក្សីរូបនេះមិនទាន់ត្រូវបានសម្រេច នៅឡើយទេ ។ លោកស្រីបានជម្រាបចៅក្រមថាសាក្សី TC៥៣១ អាចចូលរួមនៅក្នុងអង្គសវនាការ នេះបានលុះត្រាតែសាក្សីរូបនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ លោកស្រី ម៉ាទីន ហ្សាកាំង បានសន្និដ្ឋានបញ្ចប់មតិយោបល់របស់លោកស្រីដោយជំរុញឲ្យចៅក្រមឆ្លើយឃើញណាទប់ស្កាត់ កុំឲ្យអង្គសញ្ញាណរបស់សាក្សីត្រូវបានដឹងព្រោះសាធារណៈ មុននឹងអង្គជំនុំជម្រះក្តីពិតប្រាកដចាប់ផ្តើម ឡើយ ដើម្បីការពារសិទ្ធិជាបុគ្គល និងសុវត្ថិភាពរបស់សាក្សីផ្ទាល់ ។

ជាចុងក្រោយ លោកស្រីមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ស៊ីលវី ស្កុតហ្សិនស្កី បានបញ្ចប់ ការបញ្ចេញមតិរបស់ភាគី មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដោយនិយាយថាលោកស្រីមានបំណងលើក ឡើងពីគោលនយោបាយជាក់លាក់ពីរនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ជីរាយ នាមសាក្សីនេះ ដែលនឹងត្រូវយកមកពិភាក្សានៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះ ។ គោលនយោបាយទាំងពីរនោះគឺ គោលនយោបាយស្តីពីបទបញ្ជារៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និង«គោលនយោបាយខ្មាំង» ។ លោកស្រីបាន ចាប់ផ្តើមពន្យល់បកស្រាយថា គោលនយោបាយបទបញ្ជារៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺខុសគ្នាពីគោលនយោ បាយផ្សេងទៀតនៅក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ។ ភ្លាមៗនោះ លោក ម៉ែខល កាណារ៉ាស មេធាវី

ការពារក្តីជនជាប់ចោទ បានបង្កាក់ការបញ្ចេញមតិរបស់លោកស្រីមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។ ក្រោយពីក្រោកឈរអស់មួយសន្ទុះដោយមិនត្រូវបានកត់សម្គាល់ពីសំណាក់ចៅក្រម លោក ម៉ែខល កាណាវ៉ាស បាននិយាយថា “ខ្ញុំសូមមានមតិយោបល់” ។

ចៅក្រមបានកត់សម្គាល់គោលបំណងរបស់លោក ម៉ែខល កាណាវ៉ាស ហើយបានបង្កាប់ឲ្យ លោកស្រី ស៊ីលីយី ស្កូតហ្សឺនស្តី អង្គុយចុះ។ លោក ម៉ែខល កាណាវ៉ាស សូមជំទាស់នឹងមតិ របស់លោកស្រីមេធាវី ស៊ីលីយី ស្កូតហ្សឺនស្តី ពីព្រោះថាពេលនេះមិនមែនជាពេលដែលត្រូវពិភាក្សា ពីបញ្ហាទាំងអស់នេះទេ។ ទោះបីជាបានទទួលស្គាល់ថាភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានភ្នាក់ងារសំខាន់យ៉ាងណាក្តី ក៏លោកបានអះអាងថា “មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវតែគោរពតាមគោលការណ៍ច្បាប់ ដូចភាគីដទៃទៀតដែរ ។ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនមានសិទ្ធិលើកលែងនោះទេ” ។

បន្ទាប់មកទៀតលោក ស សូវ៉ាន បានជម្រាបដល់ចៅក្រមថាលោកក៏សូមជំទាស់នឹងការ បញ្ចេញយោបល់របស់លោកស្រីមេធាវី ស៊ីលីយី ស្កូតហ្សឺនស្តី ដោយបង្ខំឲ្យលោកស្រីផ្តោតសំខាន់ ទៅលើជនជាប់ចោទទាំងបួនរូប “មិនមែនផ្តោតលើរបបគ្រប់គ្រងនោះទេ” ។

ជាការឆ្លើយតបនឹងការជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ លោកប្រធាន និង ណុន បានណែនាំឲ្យលោកស្រីមេធាវី ស៊ីលីយី ស្កូតហ្សឺនស្តី គោរពតាមគោលដៅរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងនៅពេលពិភាក្សាពីសាក្សី និងជម្រាបដល់លោកស្រីថា រាល់មតិដែលមិនមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីបង្កាប់ខាងលើនេះមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យលើកឡើងទេ ។

លោកស្រីមេធាវី ស៊ីលីយី ស្កូតហ្សឺនស្តី បានឆ្លើយតបទៅវិញថា លោកស្រីជឿជាក់ថាលោក ស្រីត្រូវតែត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យនិយាយពីបរិបទខ្លះ ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងយោបល់របស់លោកស្រីដែល មានចំពោះសាក្សីណាម្នាក់។ ក្រោយពីបានលើកឡើងពី សាក្សីបីរូបដែលលោកស្រីមានបំណងចង់ និយាយមកលោកស្រី ស៊ីលីយី ស្កូតហ្សឺនស្តី បាននិយាយថា បើទោះបីជាលោកស្រីមិនបដិសេធលើ សាក្សីណាម្នាក់ក៏ដោយ ក៏លោកស្រីចាំបាច់កសាងយោបល់ដែលចៅក្រមនិងភាគីទាំង អស់ត្រូវតែដឹងថាហេតុអ្វីបានជាសាក្សីនៅមានចំនួនមិនគ្រប់គ្រាន់។ លោកស្រីបានផ្អាកការបញ្ចេញមតិ របស់លោកស្រី ខណៈពេលដែលឃើញថាចៅក្រមកំពុងតែពិភាក្សាគ្នា ។

លោកប្រធានចៅក្រម និង ណុន បាននិយាយខ្លាំងៗទៅកាន់លោកស្រីមេធាវី ស៊ីលីយី ស្កូត ហ្សឺនស្តី ថា “ខ្ញុំបានរំពឹងទុកថាលោកស្រីនឹងយកកិច្ចការប្រធានសហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំង ពីរ” ។ ក្រោយពីក្រើនរំពួកលោកស្រីមេធាវីឲ្យគោរពតាមសេចក្តីបង្កាប់របស់ចៅក្រមរួចមក លោក ប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានផ្តល់ឱកាសឲ្យលោកស្រីមេធាវីមានមតិឲ្យច្បាស់ៗសាជាថ្មីម្តងទៀត ។

បន្ទាប់មកទៀត លោកស្រី ស៊ីលីយី សូតហ្សិនស្កី មានមតិបន្តដោយឈរនៅវេទិកាដោយ ទឹកមុខអាក់អន់ចិត្ត ។ លោកស្រីបាននិយាយថា សាក្សីពីររូបគឺសាក្សី TCW១២៦ និងសាក្សី TCW៦០៤ មិនអាចផ្តល់ភស្តុតាងលើគោលនយោបាយបទបញ្ជារៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅក្នុងចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៥ - ១៩៧៩ ទាំងស្រុងតាមគោលការណ៍របស់តុលាការទេ ។ សម្រាប់សាក្សីទីបី គឺសាក្សី TCW៧០៧ លោកស្រីបាននិយាយថា សាក្សីរូបនេះមិនអាចធ្វើជាតំណាងឲ្យសាក្សីទាំងអស់ដែលទទួល រងគ្រោះ ដោយសារគោលនយោបាយនេះទេ ។ ខណៈពេលដែលលោកស្រី ស៊ីលីយី សូតហ្សិនស្កី បានចាប់ផ្តើមស្នើសុំឲ្យចៅក្រមពិចារណា ដាក់បញ្ចូលភស្តុតាងមួយចំនួននៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះនេះ លោក មេធាវីការពារក្តី ម៉ែខល កាណាវ៉ាស បានក្រោកឈរ ហើយជំទាស់ ។

លោក ម៉ែខល កាណាវ៉ាស បាននិយាយថា ទោះបីជាលោកមិនចង់ «ជំទាស់ប្រឆាំង» រហូត យ៉ាងណាក្តី លោកសូមជំទាស់ថា «រាល់ពេល ភាគីនីមួយៗ តែងតែមិនគោរពតាមច្បាប់ឡើយ» ។ លោកបានចាត់ទុកការបញ្ចេញមតិយោបល់បែបនេះ ថាជាការរំលោភលើភាពអនុគ្រោះរបស់ចៅក្រម ក្រោយពីបានកូសបញ្ជាក់ពីសេចក្តីបង្គាប់យ៉ាងច្បាស់របស់ចៅក្រម ទាក់ទិននឹងភាពចាំបាច់នៃការដាក់ជូន ការស្នើសុំបញ្ចូលសាក្សីបន្ថែមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដោយភាគីមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។

ចៅក្រមបានសម្រេចមិនអនុញ្ញាតឲ្យលោកស្រីមេធាវី ស៊ីលីយី សូតហ្សិនស្កី មានមតិបន្តទៀត ទេ ។ និយាយដួសមុខឲ្យចៅក្រមទាំងអស់ លោកស្រីចៅក្រម ស៊ីលីយី ខាតវ៉ាយថ៍ បាននិយាយថា មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានដឹកនាំដោយប្រធានសហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែល គ្រប់គ្រងធ្វើជាតំណាងឲ្យក្រុមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ ។ លោកស្រីបានសួរទៅកាន់លោកស្រី ស៊ីលីយី សូតហ្សិនស្កី បញ្ជាក់ថា ក្នុងតួនាទីជាមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលធ្វើការ «គាំទ្រព្រះរាជ អាជ្ញានៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះក្តីតើលោកស្រីទទួលស្គាល់ ឬបដិសេធមិនទទួលស្គាល់សាក្សីណាទៀត ដែរឬទេ ។ លោកស្រី ស៊ីលីយី សូតហ្សិនស្កី បានកូសបញ្ជាក់ថា លោកស្រីសូមធ្វើការទទួលស្គាល់ សាក្សីទាំងបីរូបខាងលើនេះ ។ លោកស្រីចៅក្រម ស៊ីលីយី ខាតវ៉ាយថ៍ បានឆ្លើយតបថា «ដោយ សារសាក្សីទាំងបីត្រូវបានស្នើសុំដោយព្រះរាជអាជ្ញាដែរនោះ ការសម្រេចទទួលយកសាក្សីទាំងបីរូបនេះ គឺជាការកូសបញ្ជាក់ដ៏ត្រឹមត្រូវបំផុតមួយ» របស់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ។

ក្រោយពីចៅក្រមបានពិភាក្សាគ្នាអស់មួយរយៈពេល ក្រោយមក សហមេធាវីការពារក្តីរបស់ អៀង សារី គឺលោក អាង ខត្តម បានស្នើសុំឲ្យកូនក្តីរបស់លោកវិលត្រឡប់ទៅកាន់មន្ទីរឃុំឃាំងរបស់ ខ្លួនវិញ ដើម្បីចូលរួមតាមដានដំណើរការអង្កេតសវនាការនេះដាច់ដោយឡែកតែឯងដោយសារបញ្ហាឈឺ ឆ្អឹងខ្លាំង ។ ចៅក្រមបានអនុញ្ញាតតាមការស្នើសុំរបស់លោកមេធាវី ហើយបានស្នើសុំឲ្យមន្ត្រីចាត់ចែង

ផ្នែកសេវាសុខសុខនៃធានាថាសម្ភារៈនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងទាំងអស់ដំណើរការតាមធម្មតា ដើម្បីឲ្យជនជាប់
ចោទ អៀង សារី នៅតែអាចតាមដានដំណើរការអង្គសវនាការនេះជាបន្តទៀត ។

បន្ទាប់មកទៀត លោកប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានប្រកាសថា ដោយសារភាគីមេធាវី
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបញ្ចប់ការអង្កេតរបស់ខ្លួន ដែលមានទៅលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សីប្រមូលនោះ
វត្តសវនាការសាធារណៈនៃអង្គសវនាការបឋមនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះក្តីលើសំណុំរឿង០០២នេះ ត្រូវបាន
ចូលមកដល់ទីបញ្ចប់ហើយ ។ បន្ទាប់ពីការដាក់ដំណើរការសវនាការមួយរយៈពេលខ្លី តុលាការនឹងចាប់
ផ្តើមបន្តអង្គសវនាការដោយសម្ងាត់ ដូចដែលបានស្នើសុំដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ។

អង្គសវនាការថ្ងៃនេះត្រូវបានបញ្ចប់ទៅដោយភាពមិនចុះសម្រុងគ្នា និងការជជែកដេញដោល

យ៉ាងណាមិញ មុននឹងចៅក្រមបានបញ្ចប់ដំណើរការអង្គសវនាការនេះ លោកមេធាវីការពារក្តី
ម៉ែខល កាណារ៉ាស បានក្រោកឈរ ហើយក៏ត្រូវបានកត់សម្គាល់ដោយចៅក្រម ។ លោកបានបក
ស្រាយថា លោកបានដឹងថាភាគីទាំងអស់អាចប្រើប្រាស់ពេលវេលាដែលនៅចុងបញ្ចប់នៃអង្គសវនាការ
នេះ ដើម្បីពិភាក្សាពីបញ្ហាផ្សេងៗបន្ថែមទៀត ។ លោកមេធាវី បានស្នើសុំឲ្យលោកទទួលបានការ
អនុញ្ញាតដើម្បីមានមតិយ៉ាងខ្លីចុង ក្រោយមុននឹងការបញ្ចប់ទៅនៃអង្គសវនាការបឋមនេះ ។ លោក
មានបំណងចង់លើកឡើងពីបញ្ហាដែលលោកជឿជាក់ថា មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ
ហេតុដូច្នោះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់ជនជាប់ចោទ អៀង សារី គិតថាបញ្ហាទាំងអស់នេះត្រូវតែ
រៀបចំឲ្យមានការពិភាក្សាផ្ទាល់មាត់មួយទៀត ។

លោកប្រធានចៅក្រម និង ណុន បានស្នើឲ្យលោកមេធាវី ម៉ែខល កាណារ៉ាស ធ្វើការកូស
បញ្ជាក់បញ្ហាទាំងបីនោះដែលលោកមានបំណងចង់ពិភាក្សា ។ លោក ម៉ែខល កាណារ៉ាស បានឆ្លើយ
តបថា បញ្ហាទាំងបីនោះមានដូចជា : ១) ការអនុវត្តច្បាប់អន្តរជាតិ ២) ការអនុវត្តនិងភាពជាប់ពាក់ព័ន្ធ
នឹងការទទួលខុសត្រូវលើបទបញ្ជា និង៣) ការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ។ លោក
បានអះអាងថា បញ្ហាទាំងបីនេះគឺជាបញ្ហាយុត្តាធិការបើទោះបីជាបញ្ហាទាំងនេះអាចនឹងចូលក្នុង“សណ្ឋាន
នៃច្បាប់”ក៏ដោយ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់លោកស្នើសុំពេលវេលាលើកឡើង
បញ្ហាទាំងអស់នេះឲ្យបានលម្អិតនៅក្នុងអង្គសវនាការនេះតែម្តង ប្តីក៏នៅអង្គសវនាការបឋមខាង
មុខទៀត ។

លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ មេធាវីការពារក្តីរបស់ជនជាប់ចោទ នួន ជា បានជម្រាបចៅក្រមថា
លោកក៏មានបញ្ហាមួយចំនួនដែលត្រូវពិភាក្សាបន្ថែមដែរ មុននឹងអង្គសវនាការបឋមនេះបញ្ចប់ទៅ ។
ដោយដឹងថា ភាគីទាំងអស់មានឱកាសជជែកដេញដោលជាសាធារណៈទាក់ទងនឹងបញ្ហាបញ្ជីរាយនាម

សាក្សី លោកបានស្នើសុំឲ្យចៅក្រមកូសបញ្ជាក់លើវិធានផ្ទៃក្នុង៨០ ស្ទួនរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមដែល តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង“ធ្វើការពិចារណាលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សី និងអ្នកជំនាញសំខាន់ៗ ដែលត្រូវបានប្រគល់ជូនដោយភាគីជាប់ពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ បើយោងតាម”វិធានផ្ទៃក្នុងនេះ ។ លោក វិចិត្រ កូប៉េ បានស្នើសុំឲ្យចៅក្រមផ្តល់ជាការណែនាំលើពាក្យ“ពិចារណា” ហើយបញ្ជាក់ថា តើអាចនឹង មានអង្គសវនាការសម្រាប់ការដកពិភាក្សាផ្ទាល់មាត់ លើការស្នើសុំបញ្ចូលសាក្សីបន្ថែមទៀតរបស់ ភាគីទាំងអស់ដែរ ឬទេ ។

លោកស្រី អេលីហ្សាបេត ស៊ីម៉ូនណូហុត ប្រធានមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏បានជម្រាប ចៅក្រមថា ក្រុមមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក៏មានបំណងចង់ឲ្យមានអង្គសវនាការបឋមមួយទៀត ដែលអាចឲ្យភាគីទាំងអស់ពិភាក្សាលើបញ្ជីរាយនាមសាក្សី និងបញ្ហាច្បាប់បន្ថែមផ្សេងទៀតដោយស្នើសុំ ឲ្យចៅក្រមណែនាំឲ្យបានច្បាស់ថា តើអាចនឹងមានអង្គសវនាការមួយទៀតដែរឬទេ ហើយប្រសិនបើមាន តើអង្គសវនាការនោះអាចនឹងដំណើរការនៅថ្ងៃណា ។

ជាចុងក្រោយ លោក វីល្លៀម ស្ទីត សហព្រះរាជអាជ្ញារងអន្តរជាតិមានមតិកាំទ្រឲ្យមានអង្គ សវនាការបឋមមួយទៀត ដោយជំរុញឲ្យអង្គសវនាការនោះប្រព្រឹត្តទៅដោយសាធារណៈ ។ លោក វីល្លៀម ស្ទីត ក៏បានស្នើសុំឲ្យមានការពិភាក្សាលើបញ្ហាជាច្រើនតាមតែអាចធ្វើបានមុននឹងអង្គជំនុំជម្រះ ក្តីចាប់ផ្តើម ដើម្បីជួយឲ្យដំណើរការអង្គជំនុំជម្រះក្តីសម្រាប់សំណុំរឿងនេះដំណើរការទៅដោយរលូន ។

លោកចៅក្រម ហ្សង់ម៉ាក ឡាវែន បានសួរទៅកាន់ លោក ម៉ៃខល កាណារ៉ាស ទាក់ទងនឹង បញ្ហាដែលលោកមេធាវីបានលើកឡើងមុននេះដោយសួរបញ្ជាក់ថា តើបញ្ហាទាំងអស់នេះ គឺជាបញ្ហាដែល ត្រូវបានយកមកពិភាក្សាដោយគ្មានការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ឬថា តើបញ្ហានេះគឺ ជាបញ្ហាថ្មី ។ លោកមេធាវី ម៉ៃខល កាណារ៉ាស បានឆ្លើយតបថា ក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់លោក បានដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរលើប្រធានបទទាំងស្រុងនេះហើយ ។ ប៉ុន្តែ លោកបាន អះអាងថា យោងតាមវិធានផ្ទៃក្នុង៨៧.១(ក) និង(ខ) ប្រធានបទទាំងស្រុងនេះ គឺមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹង ប្រភេទបញ្ហាដែលចាំបាច់ត្រូវតែដោះស្រាយមុននឹងអង្គជំនុំជម្រះក្តីចាប់ផ្តើម ។

បន្ទាប់មកទៀត លោក ម៉ៃខល កាណារ៉ាស បានឯកមកនិយាយពីប្រធានបទថ្មីមួយដោយ លើកឡើងពីបញ្ហាការប្រព្រឹត្តទុក្រឹត្យកម្មរួមប្រភេទព្រឹត្តិ ប្រភេទទី(៣) ដែលជាប្រភេទនៃការទទួលខុស ត្រូវ ដែលជនជាប់ចោទអាចនឹងត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះទុក្រឹត្យកម្ម ដែលត្រូវបាន ប្រព្រឹត្តដោយអ្នកចូលរួមនៅក្នុងទុក្រឹត្យកម្មនោះ ។ លោកមេធាវីបានបកស្រាយថា អង្គជំនុំជម្រះសាលា ដំបូងបានចេញសេចក្តីសម្រេចជាលាយលក្ខណ៍អក្សរចំនួន៦៨ទំព័រ ដែលសម្រេចថា ការប្រព្រឹត្ត

ឧក្រិដ្ឋកម្មរូបប្រភេទទី៣ មិនអាចយកមកអនុវត្តសម្រាប់អង្គនីតិវិធីទាំងអស់នេះបានទេ ពីព្រោះការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មរូបប្រភេទទី៣នេះ មិនបង្កើនកម្រិតនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ (១៩៧៥ - ១៩៧៧) ដែលគ្របដណ្តប់លើយុត្តាធិការពេលវេលារបស់តុលាការឡើយ ។ លោក ម៉ែខល កាណារ៉ាស ក៏បានអះអាងថា ព្រះរាជអាជ្ញាបានពន្យារពេលដំណើរការនីតិវិធី ដោយស្នើសុំឲ្យចៅក្រមដួលសេចក្តីណែនាំបន្ថែមទៀតពីសាក្សី ឬអ្នកជំនាញ ។ ក្រោយពីបាននិយាយថា ភាគីទាំងអស់ ចាំបាច់ត្រូវមានការតូសបញ្ជាក់និងភាពច្បាស់លាស់លើបញ្ហា ដែលត្រូវយកមកពិភាក្សានៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះក្តីនេះមក លោកមេធាវីបានជំរុញឲ្យចៅក្រមចេញសេចក្តីសម្រេចទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះឲ្យបានឆាប់តាមតែអាចធ្វើបាន ។

លោក វីល្លៀម ស្ទីត បានឆ្លើយតបនឹងមតិរបស់លោក ម៉ែខល កាណារ៉ាស ដោយយល់ស្របថា បញ្ហាទាំងអស់នេះ ចាំបាច់ត្រូវសម្រេចឲ្យបានឆាប់រហ័សបំផុត ។ នៅក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងមតិដែលថា ព្រះរាជអាជ្ញាបានពន្យារពេលដំណើរការអង្គសវនាការ លោក វីល្លៀម ស្ទីត បាននិយាយថាសហព្រះរាជអាជ្ញាបានបំពេញដាក់ជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងដួលជាការឆ្លើយតបទាន់ពេល និងលឿនជាងភាគីទាំងអស់ទៀតផង ។ បន្ទាប់ពីបានចាត់ទុកសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ ជាពិសេស សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទអៀង សារី ថាមាន“ខ្លឹមសារវែងជ្រុលពេក” លោក វីល្លៀម ស្ទីត បាននិយាយថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានធ្វើអ្វី ដែលធ្វើពន្យារពេលដំណើរការអង្គនីតិវិធីនោះទេ ។

លោក ម៉ែខល កាណារ៉ាស បានការពារអំណះអំណាងរបស់លោកដោយនិយាយថា លោកមានការព្រួយបារម្ភពីការបញ្ចេញមតិយោបល់របស់លោកសហព្រះរាជអាជ្ញា វីល្លៀម ស្ទីត ដែលអាចធ្វើការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តីលេចធ្លោលើសាធារណជន ។ លោកមេធាវីបានអះអាងថា “ខ្ញុំមានតួនាទីធ្វើជាតំណាងឲ្យកូនក្តីរបស់ខ្ញុំ” ហើយលោកបាននិយាយបន្តទៀតថាលោកមានបំណងបំពេញកិច្ចការរបស់លោកឲ្យអស់ពីសមត្ថភាព នៅក្នុងការកំទេចការពារជនជាប់ចោទ អៀង សារី ។ ជាងនេះទៅទៀត លោកបានបញ្ជាក់ថា ព្រះរាជអាជ្ញាមិនបានបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួនឲ្យអស់ពីសមត្ថភាពទេ ដោយលើកឡើងការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មរូបប្រភេទទី៣ “ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មពោរពេញដោយភាពលម្អៀង” ។ លោកជឿថា ប្រធានបទនេះគួរតែត្រូវបានច្រានចោលដោយស្នើសុំឲ្យចៅក្រមចេញសេចក្តីសម្រេចលើបញ្ហាការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មរូបប្រភេទទី៣នេះ ឲ្យបានឆាប់តាមតែអាចធ្វើទៅបាន ដើម្បីឲ្យភាគីទាំងអស់ជ្រាបថា តើការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មរូបប្រភេទទី៣នេះ មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹង

សំណុំរឿងនេះដែរឬយ៉ាងណា និងដើម្បីឲ្យលោកមេធាវីខ្លួនឯងផ្ទាល់អាចធ្វើជាតំណាងឲ្យកូនក្តីរបស់ខ្លួន កាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ។

ក្រោយពីការភ័យខ្លាចដ៏ខ្លាំងមក ហេតុអ្វីបានបញ្ឈប់ដំណើរការនីតិវិធីមួយរយៈ ដោយ ប្រកាសបញ្ចប់អង្គសវនាការរបស់មន្ត្រីសម្រាប់សំណុំរឿង០០២នេះ ។ អង្គសវនាការតាមនីតិវិធីនៃច្បាប់ រំពឹងនឹងចាប់ផ្តើមនៅខែសីហា ឬខែកញ្ញា ។ យ៉ាងណាមិញ យើងមិនទាន់ដឹងច្បាស់ថាតើតុលាការនឹង កោះហៅឲ្យមានអង្គសវនាការបន្ថែមទៀតមុននឹងអង្គជំនុំជម្រះក្តីចាប់ផ្តើមយ៉ាងណានោះទេ ។